

Реферат на тему: "Загальнолюдські цінності в поезії Ліни Костенко (контрольна робота)"

Ліна Костенко

Контрольна робота

Предмет: українська література

Тема: Загальнолюдські цінності в поезії

Ліни Костенко

Зміст.

Гуманістична творчість поетеси.

1. Пейзажна лірика Ліни Костенко

2. Зачаровуючі вірші про кохання

а) одна з найбільших людських чеснот — пошанування батьків

б) глибока віра у духовну силу українського народу

3. Кредо поетеси — залишаться назавжди людиною

4. Література

ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ ЦІННОСТІ У ПОЕЗІЇ Л. КОСТЕНКО

Незбагненна сила поетичного слова. Ніжне і гнівно-обурливе, пристрасне і розчулене, воно обережно торкається наипотаємніших струн у наших серцях, викликаючи мелодії радості, смутку, любові, надії.

У кожного з поетів свій неповторний голос, своє особливе бачення світу. Читаючи вірші Тараса Шевченка і Лесі Українки, В. Симоненка і М. Вінграновського, І. Драча і Д. Павличка, ми бачимо багатовимірність, різнобарвність усього, що нас оточує, учимося відчувати, сприймати напівтони і напіввідтінки, глибше усвідомлюємо неповторність кожної миті життя. Українську поезію сьогодні важко уявити без Ліни Костенко (народ. 1930 р.). У її дивовижному за красою і силою поетичному голосі гармонійно поєдналися зворушлива ніжність жінки і твердість духу справжнього борця, філософська заглибленість у проблеми буття і пристрасна емоційність трибуна.

Ліна Василівна Костенко народилася у містечку Ржищеві на Київщині в учительській родині. 1936 р. сім'я переїхала до Києва, де дівчина закінчила середню школу, навчалася в педагогічному інституті. Протягом 1952—1956 рр. Ліна Костенко вчилася в Московському літературному інституті, який закінчила з відзнакою. Вона почала рано друкуватися — ще навчаючись у школі. Перша збірка поетеси "Проміння землі" вийшла друком 1957 р. Серед інших відомих її збірок — "Над берегами вічної ріки" (1977), "Неповторність" (1980), "Сад нетанучих скульптур" (1987), "Вибране" (1989).

За роман у віршах "Маруся Чурай" і збірку поезій "Неповторність" 1987 р. Ліна Костенко удостоєна Державної премії ім. Т. Г. Шевченка. Її твори перекладалися

мовами багатьох народів світу.'

Непросто складалася творча доля поетеси. Після блискучого успіху перших трьох книжок — тяжкий шістнадцятирічний період замовчування. Твори Ліни Костенко забороняли друкувати, дві її збірки були "розсипані" уже після набору. Але мужня жінка, самобутня поетеса витримала і цькування влади, і несправедливі закиди критики, і пасивне мовчання "юрби". Сьогодні Ліна Василівна — один із найулюбленіших українських поетів. Щире захоплення читачів викликає сила і яскравість її творчого обдарування, велич і благородство духу.

Ліні Костенко судилося жити в час, коли немодно, "шкідливо, навіть небезпечно" було говорити про загальнолюдські цінності, коли суспільство керувалося девізом, найкраще сформульованим поетом Е. Багрицьким у вірші "ТВС":

Век поджидает
на мостовой,
Сосредоточен, как часовой.
Но если он скажет:
"Солги", — солги, Но если он скажет:
"Убей", — убей.

І, напевно, саме тому глибоко гуманістична творчість поетеси, її щире, правдиве слово викликали страх і шалену ненависть влади.

Вірші Ліни Костенко нікого з читачів не залишають байдужими, вони сповнені справжньої, непідробної любові — до людини, природи, рідного краю. Все, про що пише письменниця — про події сивої давнини чи кохання, красу навколишнього світу чи поезію, — читати однаково цікаво. Чудова пейзажна лірика Ліни Костенко. Прочитавши її вірші про природу, мимоволі закохуєшся у дощ, що "підкрався і шумить", у ніч, красиву, "мов Кармен", у квіти і дерева. Природа у поетеси — це ніби жива істота, що думає, переживає, сумує, як людина. У її віршах "весна піднімає келихи тюльпанів", "виглядають жоржини через тин", ліс має "добрі очі", а "дика груша журиться: одна".

Особливо любить Ліна Костенко ліс. "Мій добрий ліс, моя любове", — звертається вона до нього у своїх "Летючих катренах". Глибоко стурбована екологічними бідами планети письменниця все ж вірить у непереможність життя:

І СМОГ,
І СНІД,
і чорний дим Бхопала.
В Червоній книзі сірі журавлі.
Не бійтеся, ліси —
іще не все пропало,
Останній вільний зубр
ще ходить по землі.

Гострим болем відгукнулася в серці Ліни Костенко чорнобильська трагедія. З-під її пера виходять сповнені гіркоти і страждання поетичні рядки:

Стоять озера в пригорщах долин.

Луги цвітуть у придорожній смузі.
І царствений цибатий чорногуз
поважно ходить в ранній кукурудзі.
Дівча козу на вигоні пасе.
Машини мчать, ба'ранки крутять аси.
Малина спіє— І на все,
на все лягає пил чорнобильської траси.
В іншому вірші поетеса пише:
Босоніж дітки бігають малі.
Пройшла гроза і не була озонною.
А де тепер не зона на землі?
І де межа між зоною й не зоною?!

Для кожної людини надзвичайно важливими є вміння радіти життю, його незвичайним і буденним подарункам. Ліна Костенко щедро наділена оцим даром радості, умінням відчувати неповторність кожної хвилини, талантом ділитися з усіма своєю трепетною любов'ю, своїм щастям буття. Для неї "благословенна кожна мить життя на цих всесвітніх косовицях смерті", вона вдячна за кожен прожитий день: "Вечірнє сонце, дякую за день!".

Пересічна людина не помічає краси навколишнього світу. Ліна Костенко здатна віднайти прекрасне у най-непримітніших речах: "Якийсь листочок осінній, і вже стоїш в потрясінні". У своїй любові до всього сущого вона ніби зливається з природою, стає гармонійною і невід'ємною її частиною:

Я дерево, я сніг, я все, що я люблю. І, може, це і є моя найвища сутність.

Поетеса любить перебувати наодинці з деревами і, <вітами, відпочивати в лісі, біля озера чи річки. У ці дорогоцінні хвилини очищається душа, сповнюється лю-Оові і прощення, глибокого розуміння одвічної мудрості і природи, "непорушності віковичних устоїв духовного ества людини, людяності, краси" (В. Брюховецький).

У пейзажній ліриці Ліни Костенко часто зустрічаємо слово "люблю". Природа, ніби відчуваючи настрій людини, приймає її болі і страждання, наснажує світлою радістю і тихим умиротворенням, дарує відчуття скороми-нущості суєтного людського життя і вічності навколишнього світу, і поетеса відповідає їй любов'ю і вдячністю:

Мене ізмалку люблять всі дерева,
І розуміє бузиновий Пан,
чому верба, від крапель кришталева,
мені сказала: "Здрастуй!" — крізь туман.
Чому ліси чекають мене знову,
на щит піднявши сонце і зорю. —
Я їх люблю. Я знаю їхню. мову.
Я з ними теж мовчанням говорю.

Л. Костенко не може спокійно пройти повз жорстокість, підлість, лицемірство, зраду. Пряма і чесна, вона обрала девізою свого життя правду і сміливість. Її турбує

духовне здоров'я нації, що втрачає свою природну самобутність, забуває вивірені століттями одвічні моральні закони:

Які слова страхітливі — дволикість,
дворушництво, двозначність, двоєдушність!

Двомовність — як роздвоєне жало.

Віки духовної руйнації.

Змія вжалила серце нації.

Пристрасно закохана в життя, Ліна Костенко гнівно засуджує війну, що забирає найдорожче — людські життя. Маленькою дівчинкою переживши страхіття війни, поетеса написала ряд віршів, які пронизує біль від усвідомлення тих втрат, яких зазнало людство від численних воєн. Одна з її поезій так і називається "Мій перший вірш написаний в окопі":

Мій перший вірш написаний в окопі,
на тій сипкій од вибухів стіні,
коли згубило зорі в гороскопі
моє дитинство, вбите на війні.

Кількома виразними штрихами змальовує вона картини воєнного лихоліття, пережитого її земляками:

Гула земля. Сусідський плакав хлопчик.
Хрестилась баба, і кінчався хліб.
Двигтів отой вузесенький окопчик,
Де дві сім'ї тулились кілька діб.
О, перший біль тих не дитячих вражень,
який він слід на серці залиша!
Як невимовне віршами не скажеш,
чи не німою зробиться душа?!

"У війни страшне обличчя", — стверджує Ліна Костенко. Про це вона пише у віршах "Пастораль XX сторіччя", "Тут обелісків ціла рота". Божя заповідь "не убий" близька і дорога серцю письменниці. Тому вона засуджує класову і національну ненависть, що призводить до втрати духовності, людяності, викликає руйнації і смерть.

Багато написано поетами про кохання. Прекрасне і могутнє почуття, воно підносить людину, робить її вищою, благороднішою, хоча часто приносить із собою муки і страждання. Чудові поетичні шедеври про кохання створили Пушкін і Леся Українка, Франко і Тютчев, Байрон і Шекспір. Перу Ліни Костенко належить ряд прекрасних творів про одне з найнеповторніших людських почуттів. Кожен із цих віршів можна назвати справжнім ліричним шедевром. Любовна лірика Ліни Костенко вражає чистотою і ніжністю, якоюсь особливою цнотливістю почуттів. Зачаровують її вірші про кохання із збірки "Неповторність". Ось назви деяких із них — "Напитись голосу твого", "Я дуже тяжко Вами відболіла", "І як тепер тебе забути", "Деся проходила ніжність між нами", "Розкажу тобі думку таємну", "Осінній день березами почавсь". Вірші про кохання завжди важко аналізувати. Та й чи потрібно? Дуже добре

сказав про це літературознавець В. Брюховецький: "Як говорити критикові про таку лірику? Як "розшифрувати" її чаруючі диференціали почуттів? Яким інтегралом "стиснути" цей непіддатливий логічному аналізу вир пристрастей? Найкраще — читати самі вірші". Отож читаймо любовну лірику поетеси. У ній розкривається вся краса душі Ліни Костенко, у чиєму поетичному голосі поєдналися, здається, непокєднувані речі: жіноча таємничість, незбагненність, емоційність, розвихреність і філософська глибина, рельєфність, ясність думки.

Одна з найбільших людських чеснот — пошанування батьків. Це відбито в десяти Божих заповідях: "Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі". Любов до батьків — це одночасно і любов до отчого дому, до Батьківщини, це нерозривний духовний зв'язок поколінь. Немає цієї любові — і на зміну їй приходять історичне безпам'ятство, зрада рідній мові, культурі, землі, духовна пустота і, зрештою, моральне виродження. Ці вічні істини талановито осмислює Ліна Костенко у своєму історичному романі у віршах "Маруся Чурай".

Нелегкою виявилася доля цього видатного твору. Звинувачення політичного характеру затримали вихід роману на кілька років. Лише після спеціальної ухвали президії правління Спілки письменників України твір був виданий 1979 р.

В основі роману — відома в багатьох країнах світу балада "Ой не ходи, Грицю...". Знаменитий сюжет про кохання, зраду і отруєння Гриця понад 100 років розробляється письменниками. Але Ліні Костенко вдалося написати новаторський твір, у якому вона не лише дала своєрідне трактування взаємовідносин Гриця і Марусі, а й відобразила широку панораму життя і боротьби українського народу в один із важливих періодів XVII століття.

У романі органічно переплітаються дві головні сюжетні лінії. Одна з них пов'язана з долею Марусі, друга — з долею України. Письменниця не просто показує особисте життя героїні, а відображає його на фоні складних суспільно-політичних подій XVII століття. Маруся Чурай виявилася причетною до подій, пов'язаних з боротьбою українського народу за свою незалежність. Головна героїня роману у трактуванні Ліни Костенко — це не просто красива дівчина, прекрасна співачка. Це образ, що зливається з образом самої України. За словами обозного полтавського полку Івана Іскри, Маруся — це голос України, душа її. "Звитяги наші, муки і руїни безсмертні будуть у її словах", — каже він. На суді, де вирішувалась доля дівчини, Іван пристрасно доводить суддям:

Ця дівчина не просто так, Маруся.

Це — голос наш. Це — пісня. Це — душа.

Що нам потрібно було на війні?

Шаблі, знамена і її пісні.

За ставленням до Марусі та її пісні всі герої поділяються на два протилежні табори. Одні, як Горбань, зневажливо занижують плечима: "При чому тут пісні?". Інші ж, високо цінуючи талант Марусі, роблять усе, щоб урятувати її від смерті. Глибоке розуміння того, що важить для держави пісня, а значить, і духовність, культура, проявляє Богдан Хмельницький. "Таку співачку покарати на горло, — та це ж не що, а пісню задушить",

— обурено пише він у своєму універсалі, що дарує дівчині життя.

У нашій свідомості образ Марусі є своєрідним символом України ще й тому, що в ній втілено найкращі моральні якості народу. Переїнята болями і стражданнями Вітчизни, легендарна співачка не мислить свого особистого щастя без щастя рідної землі. Її серце сповнене глибокої любові до України, гніву і презирства до тих, хто пљундрує і зраджує П.

Твір Ліни Костенко пронизують ідея незнищенності українського народу, глибока віра у його духовну силу і могутність. Як Маруся Чурай, творячи свої пісні, залишається жити в них, стає воістину безсмертною, так і народ, для якого духовні цінності є важливішими за матеріальні, ніколи не загине, бо його душа житиме у витворах мистецтва, у незвичайної краси пісенних шедеврах. Смерть може забрати кращих синів і дочок нації, таких, як Гордій Чурай, Лесько Черкес, Чураївна, але їй ніколи не вдасться подолати народ, що до кінця боронить свої знамена і пісні.

Уславлюючи вірність Батьківщині, безкомпромісність, козацьке лицарство, Ліна Костенко гостро засуджує убогих духом, заражених життєвим прагматизмом людей, що все звикли вимірювати матеріальними благами. Символом продажності і зради — став відступник Ярема Вишневецький. У П Вишняках, Бобренчисі, Горбаневі впізнаємо сучасних манкуртів, що "за шмат гнилої ков— • басы" готові й матір продати, а на заклик відроджувати рідну мову, культуру відповідають питанням: "При чому тут пісні?".

Роман "Маруся Чурай" став одним із найбільших досягнень української літератури нинішнього століття. Відзначаючи художні достоїнства твору, Микола Бажан свого часу сказав: "Щедрі, але й не надмірні розсипи народних приказок, ідіом, прислів'їв оздоблюють і авторську мову, і бесіди дійових осіб твору. Це не поверхові оздоби, не прийоми стилізації, а заглиблені пошуки і переконливі здобутки поетичного стилю твору, в якому елементи стародавньої розповіді органічно сплелися з сучасною формою авторських висловлень, їхніх неповторних тропів, метафор, епітетів, динамічних перебоїв ритму-ж

"Спочатку було Слово, і Бог було Слово", — сказано в Біблії. Людина високодуховна, Ліна Костенко шанує слово, закохана у його красу, вона не любить пустих, "необов'язкових" слів, за якими приховуються фальшивість, поверховість думок і почуттів. Письменниця безмежно віддана своєму творчому покликанню, без поезії не уявляє свого життя. У неї можна прочитати: "болить душа словами", "люблю слова", "потреба слова, як молитви". В одному із своїх віршів поетеса написала про те, як важко інколи знайти слова, які б не "були уже чиймись". Так, і справді, багато що повторюється у цьому світі — краса і потворність, зрада і самопожертва, "асфальти й спориші", навіть слова втрачають свій первозданний смисл, запозичені нами один у одного. Але поезія Ліни Костенко є по-справжньому неповторним явищем духовного життя української нації. Торкаючись наших душ, вона пробуджує у них світлі і радісні почуття, робить їх благороднішими, чистішими.

В усьому і завжди залишатися людиною — це життєве кредо поетеси. Одна з

головних умов цього — правдивість, чесність перед собою й іншими:

Не бійся правди, хоч яка гірка,
не бійся смутку, хоч вони як ріки.

Людині бійся душу ошукать,
бо в цьому схибиш — то уже навіки.

В одному із віршів Ліна Костенко з бодем написала:

Усі усіх не люблять. Це біда.

Це чорний дим невидимого пекла.

Ми вчаділи за декілька століть.

В цій п'есі диригує сам диявол.

Просніться, люди! Це погані сні.

Нове століття в шибку заглядає,

Закінчується "зосереджене, як вартовий" ХХ століття. Відходять у небуття роки репресій, двоєдушності і словоблудства, забуваються сповнені озлобленості старі класові лозунги. І нам разом із Ліною Костенко так хочеться вірити, що в новому столітті, яке "в шибку заглядає", всім стануть близькими загальнолюдські цінності і люди на найвищий п'єдестал піднесуть Любов — до Бога, людини, природи, істини.